

GAZETA GMINNA

Organ urzędowy Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie

Nr. 4.

11 listopada 1938.

י' מרחשון תרצ"ט

Rok II.

W Święto Niepodległości

„Rocznicę święć należy nie tylko wspomnieniem, lecz postanowieniem nowych czynów“.

(Józef Piłsudski)

Od owego listopadowego poranka, który ruch i dążenia niepodległościowe zakończył triumfem hartu i woli niezłomnej, mija rok dwudziesty.

Polska zrzuciła pęty niewoli i zaczęła żyć życiem własnym, wolnym, by spełnić swoje dziejowe posłannictwo na ziemi.

Dwudziestolecie swego niepodległego bytu obchodzi dziś w nowej szacie: po objęciu Śląska, prastarej ziemi polskiej w wieczyste posiadanie, zwiększona terytorialnie i ludnościowo, święci jubileusz Niepodległości.

Roztargana i rozerwana na części nie zapomniała o swym przeznaczeniu dziejowym, i, mimo kajdany, katorgę i Sybir, mimo okrucieństwa ciemniców, decydowała przedsięwzięcia ważkie, chwyciła się czynów niemal-że szaleńczych, bo często zgóry na niepowodzenie skazanych, gdyż z praw do życia niepodległego zrezygnować nie chciała. Rozpoczęły się owe szczytne dążenia różnymi środkami: była konfederacja barska i insurekcja kościuszkow-

ska, były legiony Dąbrowskiego i spiski w Kongresówce, było powstanie listopadowe i było powstanie styczniowe. A gdy wszystkie te próby — mimo krew, przelaną obficie — zawiodły, gdy elita Polski ówczesnej znalazła się na emigracji, czynniki niepodległościowe rozpoczęły działalność na nowo, kierując z emigracji spiskami w kraju. Dopiero za sprawą głównie Józefa Piłsudskiego wysunięto hasło bezpośredniej walki o niepodległość Polski: powołany do życia Związek Walki Czynnej przygotowywał i organizował kadry zbrojne (Strzelec, Drużyny Strzeleckie, Bartoszone) podczas gdy Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych rozwijała myśl polityczną i plany działania. Nadszedł rok 1914-ty. Józef Piłsudski i Jego Legiony zrealizowały tę myśl i urzeczywistniły najgorętsze pragnienia i sny stuletniej niewoli.

Sprawiedliwości dziejowej stało się zadość: Polska zmartwychwstała! I wskrzeszona stanęła w rządzie potęg największych, jak Polsce Jagiellonów przystało.

Dwadzieścia lat szczytnego pochodu ku wzgórzom chwały, dwadzieścia lat żelaznego mar-

szu ku Swej militarnej potędze, dwadzieścia lat niestrudzonej drogi ku zapewnieniu dobrobytu Swym obywatelom wiodącej, ma Odrodzona Rzeczpospolita już za sobą! W zwierciadle czasu okres raczej nikły, lecz jakżeż brzemienny w osiągnięte cele! Choć wiekiem młoda jest Wyzwolona, to jednak danym Jej było — założeniem zadań najwznioślejszych, humanitaryzmem, pracą rzetelną i skrzętnością gorliwą na polu wszelkich Jej poczynań się ujawniającą — osiągnąć cele tylko mocarstwom dostępne!

Kto w Europie rozciągnął wartę od morza po Bałkan? Kto stał się tysamym gwarantem pokoju i spełnił posłannictwo swoje, Polska, — odwieczna strażniczka szlaków nad Bałtykiem, świadoma Swej roli i świadoma Swej potężnej armii, stanęła — pierwsza wśród równych — na straży światowego pokoju, uniemożliwiając rozpętanie ogólnie - światowej pożogi wojennej. I to jest właśnie jedna z najsilniejszych pozycji w dwudziestym bilansie Jej niepodległego bytu.

My, obywatele - żydzi, wierni synowie Ziemi, dla której — na szlaku powstań w przeciągu stulecia — krew naszą przelewaliśmy chętnie i pasmem ofiar złożonych na ołtarzu Jej Wyzwolenia, w walkach o Wolność i Niepodległość przypieczętowaliśmy naszą nienaruszalną przynależność do Polski, jednoczymy się w dniu dzisiejszym we wspólnej radości. Jednoczymy się ze społeczeństwem polskim, jak jednoczyliśmy się, gdy szło o przedsięwzięcia ważne, realizację myśli niepodległościowej.

Polska z martwych powstała, gdyż z martwych powstać musiała! Wskrzeszenie i wolność okupiła wiekową niewolą i krwią najszlachetniejszych; bo takie znać było jej przeznaczenie dziejowe! Nie zginęła, lecz upadła, by znów powstać i podnieść się mocarna, by spełnić posłannictwo swoje. Wszak: „upaść może naród wielki, zginąć tylko nikiemny!“

Z martwych powstała błogosławiona.

„Błogosławieni, którzy w czasie gromów
„Nie utracili równowagi ducha,
„Którym na widok upadku i złomów
„Nie płynie z piersi pieśń rozpaczy głucha“.

Historia dała wyraz tej prawdzie, co się przejawiała w pochodzie dziesiątek lat poprzez udręki i prześladowania, że Polska, choć skuta w kajdany, równowagi ducha i wiary w Swoje przeznaczenie dziejowe nie utraciła nigdy!

Więc: podniosła się z martwych, by spełnić posłannictwo swoje i krzycić miłość bliźniego.

Skomplikowane stosunki doby powojennej sprawiły, że akcja zbiorowa wzięła górę nad działalnością jednostki. Zwarcie szeregów, cementowanie silnych powszechnych organizacji opartych o zaufanie ogółu, o jasnych celach, prowadzonych przez ludzi zdolnych, ofiarnych, świadomych ciężkiej na nich odpowiedzialności, kroczących ku wytkniętym celom drogą prostą, stało się rzeczą konieczną. Świadomość o konieczności zaciśnienia więzi przenika z wolna całe społeczeństwo, które zdaje sobie sprawę, że od zgodnego pożycia wszystkich obywateli i współpracy wszystkich stanów, jedności i solidarności dla dobra, świetności i potęgi Polski zależy kształtowanie się przyszłości. Z niezachwianą wiarą w świetlaną przyszłość Swoją wkracza Polska w trzecie dziesięciolecie niepodległego bytu.

My obywatele - żydzi obchodzimy Święto Niepodległości nie „siłą faktu“, lecz i u r e p r o p r i o, jako ci, którzy — z Polską odwiecznie związani — uczestniczyli w walkach o Jej niepodległość, by móc w Polsce wskrzeszonej żyć i działać na wszystkich polach i drogach do wzmożenia Jej potęgi i do wszechdobrobytu wiodących. To też w dniu dzisiejszym jednoczymy się z całym społeczeństwem polskim w modłach o pomyślność dla Najjaśniejszej Rzeczypospolitej, stając w zwartych szeregach na baczność przed Jej Majestatem!

On - Rycerz Wyzwolenia

Czyż można — święcąc rocznicę Wskrzeszenia — nie myśleć o tym, który tego wskrzeszenia był twórcą faktycznym? Czy można w dniu radości i wesela, jakie wypełniają serca całej Polski, bo serca wszystkich obywateli, bez różnicy pochodzenia, nie wspomnieć o Człowieku, którego Geniusz i Czyn Polskę z martwych podniosły? Bo czymże w istocie jest to Święto dzisiejsze, jeżeli nie aktem hołdu, jaki Polska składa Swemu Wielkiemu Wskrzesicielowi i Budowniczemu?

„Patrzyłem z bliska na powstającą Polskę — byłem wśród tych, którzy mieli zaszczyt walczyć od początku w Jej obronie. Pytałem się nieraz sam siebie, czy Polska bez Piłsudskiego wybrnęłaby z tych straszliwych trudności. Na Boga nie!”

W ten sposób pisał o Wielkim Marszałku Na-

czelny Wódz, Marszałek Śmigły-Rydz. I tymi zaiste prostymi słowami, lecz jakżeż głębokimi i silnymi w swej treści, dał wyraz przekonaniu swojemu, o decydującej roli, jaką w życiu Polski odegrał Józef Piłsudski.

Gdy — pół roku temu — w trzecią rocznicę zgonu Wielkiego Marszałka Polska kornie chyliła czoła przed Wielkością Jego Ducha i Nieśmiertelnością Jego Czynu, całe społeczeństwo stanęło w zwartym szeregu milczenia, myślą o Wielkości, która w wieczność odeszła. Jak gdyby ta myśl była jakimś łańcuchem spajającym i zacierającym różnice i antagonizmy, całe społeczeństwo — jak jeden mąż — zjednoczyło się w godzinie zgonu w milczącym hołdzie królowi Duszy niekoronowanemu!

On, Pierwszy Żołnierz Rzeczypospolitej, chorąży Niepodległości, Rewolucjonista Światła i Czy-

stości, odchodząc, pozostawił po sobie w spuściźnie nie tylko Polskę Wyzwoloną, lecz i tę „ufność we własne siły“, o której zwykł mówić, że „tworzy wielkie narody i wielkie mocarstwa“. I ta ufność we własne siły — ta harfa Derwida — to najświętsze dziedzictwo wskrzeszonej Polski po Jej Największym i Najlepszym Synu! Piękne są słowa Staffa, który w wierszu po śmierci Marszałka Piłsudskiego napisanym, mówi:

„Olbrzym, co sam niósł straszne brzemię,
W milczeniu uporeczywem, głuchem,
Z okrutną troską szedł pod ziemię,
By los nasz dalej dźwigać duchem“

bo żywot Józefa Piłsudskiego, który od najmłodszych lat przetrwał w duszy swojej splot spraw bytu polskiego, był jakby ogniwnem łączącym dwa jakżeż trudno dające się pogodzić probiezże; rezygnację, zrodzoną w marazmie niewoli z ideą mesjaniczną: wiarą w Wyzwolenie. Jego Czyn sprawdził tę syntezę!

Jeżeli prawdą jest, że poeci i wieszczowie narodów w proroczym technieniu bieg przyszłych wydarzeń roczyć potrafią, natenczas najpiękniejsze strofy polskiej poezji musiały się zrodzić w wizji Rycerza Czynu i Wyzwolenia, którego Opatrzność dała Polsce w — Józefie Piłsudskim!

O gorliwej skrętności Jego życia, o płonącej żagwi, którą wniósł w życie codzienne i o tym, jak z Legionami o całe niebo wyprzedził myśl i wolę narodu w drodze ku odrodzonej Polsce, pisano — i wciąż jeszcze — pisze się — wiele; to jednak wszystko, co o Nim napisano dotychczas, wydaje się nikłym w obliczu skarbów Jego Genialnego Umysłu i Ducha!

Bo Józef Piłsudski był nie tylko dowódcą wojskowym, jakiemu równych mało zna historia, lecz i przede wszystkim twórcą i realizatorem myśli po-

litycznej. On wystąpił z tezą bohaterstwa, On wciągnął element bohaterstwa w polityczny program Polski. To też Polska Wskrzeszona, ta Polska przez Niego wyśniona i wymarzona, coraz to silniejsza i bardziej mocarna wie dobrze, komu siłę i potęgę swoją zawdzięcza!

Polska, krocząc wiernie po linii wskazań Wielkiego Marszałka, zdobywa na międzynarodowej arenie coraz to większy respekt i większy szacunek: respekt dzięki Swej niezwykłej Armii, szacunek, dzięki Swej sile i spistości wewnętrznej. Bo — odkąd sztandary Armii Polskiej, stworzonej, zorganizowanej i ku zwycięstwom prowadzonej przez Józefa Piłsudskiego, chwałą się okryły, odkąd nad wicherzeniami, stłumionymi na czasie, zapanował ład i porządek, rośnie militarna potęga, siła i spistość Polski.

Nie koniec na tym. Józef Piłsudski wszczepił w współczesność **poczucie praworządności i sprawiedliwości**, które cementując się w fundamentalną opokę Rzeczypospolitej stanowią i stanowiąc będą **fundamentum regni Poloniae!**

To też w dniu dzisiejszym — w rocznicę Wskrzeszenia — cała Polska kieruje swój wzrok ku stokom Wawelu, w którego podziemiach — równe prochom królów — spoczywają szczątki Niepokalanego Wodza Narodu, by w skupieniu ducha oddać **hołd Wskrzesicielowi Bytu, Budowniczemu Państwa i Nauczycielowi Praworządności.**

* * *

W ramach uroczystości, jakie się odbędą ku uczczeniu dwudziestolecia Niepodległości, Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie i Związek Żydów Uczestników Walk o Niepodległość, Oddział w Krakowie, urządzają wspólną uroczystą Akademię w sali teatru dźwiękowego „Atlantic“, ul. Stradomska 15, o czym bliżej doniosą afisze.

Uroczyste nabożeństwo z okazji odzyskania Śląska Zaolzańskiego.

Dnia 6. października br. odbyło się w Synagodze przy ul. Podbrzezie o godzinie 9-tej rano uroczyste nabożeństwo z okazji odzyskania od wieków złączonej z macierzą ziemi zaolzańskiej. Na nabożeństwo przybyli przedstawiciele władz wojskowych i cywilnych, Prezydium Zarządu Gminy Żydowskiej, reprezentanci prawie wszystkich żydowskich organizacji społecznych, instytucji i związków z zarządami i pocztami sztandarowymi, młodzież szkolna szkół średnich i powszechnych i liczne grono działaczy społecznych. Świątynię wypełniły wreszcie po brzegi liczne rzesze publiczności.

Poczty sztandarowe ustawiły się po obu stronach ołtarza.

Modły okolicznościowe odprawił nadkantor Schechter wraz z chórem świątyni, a podniosłe kazanie wygłosił rab. dr. Schmelkes, w którym dał wyraz radości społeczeństwa żydowskiego, iż sprawiedliwości dziejowej stało się zadość i prastara ziemia Piastowa wróciła do Macierzy.

Na zakończenie uroczystego nabożeństwa chór świątyni odśpiewał „Boże coś Polskę“.

Z Wydziału Opieki Społecznej

Wydział Opieki Społecznej powziął jeszcze w maju b. r. decyzję zreorganizowania dotychczasowego systemu przyznawania wsparć i zapomóg, ograniczając je przede wszystkim do osób, które z przyczyn od siebie niezależnych utraciły możliwość zarobkowania, czy to w następstwie choroby, podeszłego wieku, lub innych istotnych wydarzeń, będących przejawem panujących stosunków. Osoby znane z żebractwa, włóczęgostwa lub bezdomności, które otrzymywały dotychczas wsparcia gotówkowe, zostały obecnie z pod opieki tej wyłączone.

Wydziałowi Opieki Społecznej przyświecał przytym cel zasadniczy: chodziło o to, by ludziom, zasługującym na poparcie ich zamierzeń i poczynąń umożliwić stworzenie warsztatów pracy, a co za tym idzie stworzenie bytu i egzystencji. Tak stało się, iż, działając planowo i konstruktywnie, Wydział Opieki Społecznej przyczynił się do wzmożenia drobnych przedsiębiorstw handlowych, dając chleb dziesiątkom rodzin tym handlem się trudniącym.

W ten sposób zaoszczędzono całej rzeszy osób ubiegających się w Gminie Żydowskiej o pomoc w ich walce o byt, wiele żmudnych, po części przykrych, bodaj czy nie ubliżających formalności, zastępując je godnym, i równym traktowaniem wszystkich petentów, bez względu na rodzaj przez nich zawnioskowanej pomocy, wsparć, względnie zapomóg.

I tak: sporządzono nowy rejestr osób pobierających wsparcia segregując osoby wyeliminowane od osób, które wsparcia w dalszym ciągu otrzymy-

wać miały i faktycznie wsparcia te otrzymywały.

Te wsparcia, dotowane sukcesywnie, stanowią nietylko akcję charytatywną w ścisłym znaczeniu słowa, lecz i przede wszystkim akcję o charakterze gospodarczym, bo mającą za cel nietylko umożliwienie bytowania, lecz ekonomiczne podniesienie jednostek, wykazujących inicjatywę, energię i chęć do pracy, lecz pozbawionych najniezbędniejszych środków do rozpoczęcia pracy zarobkowej koniecznych. Niemniej jak 450 rodzin korzysta obecnie ze stałych wsparć, (dochodzących do 30 zł. miesięcznie), podczas gdy ponad 150 rodzin pobiera zapomogi przejściowo (w wysokości do 15 zł. miesięcznie).

Ponadto 120 rodzin zarejestrowano jako pobierające wsparcia jednorazowe do 200 zł. łącznie. W ten sposób głęboko przemyślana i umiejętnie realizowana akcja niesienia pomocy produktywnej — w miejsce dotychczasowej konsumpcyjnej — daje wyniki pożądane i spełnia istotny cel i zadanie Wydziału Opieki Społecznej.

Wydział Opieki Społecznej objął akcją swoją także i młodzież szkolną, wydając kwotę 1500 zł. na kolonie i półkolonie letnie i akcję tę w rozszerzonych granicach nadal kontynuować zamierza.

Na koniec podnieść należy, iż szpital żydowski w Krakowie przyjął w ostatnim półroczu b. znaczny odsetek osób bezpłatnie, niezależnie od wydatkowania przez Wydział Opieki Społecznej znaczniejszych kwot na zakup przyrządów ortopedycznych i wyrobów optycznych dla chorych nie będących w możliwości nabycia zaordynowanych środków.

Nieśmy pomoc najniezszczęśliwzszm!

Osobną kartę tragedii, jaką przeżywa dzisiejsze żydostwo stanowią ostatnie wydarzenia, a znane ogółowi bądź z relacyj pism codziennych, bądź z własnych obserwacyj i spostrzeżeń.

Nie miejsce, by o nich pisać obszernie.

Zarząd Gminy Wyznaniowej żydowskiej zwraca się do ogółu społeczeństwa żydowskiego z apelem dalszego, skutecznego niesienia pomocy ludziom, którzy pozbawieni całego dorobku swej pracy i życia, znaleźli się nagle bez dachu nad głową.

Aczkolwiek społeczeństwo żydowskie dało wyraz pełnemu zrozumieniu sytuacji, w jakiej znaleźli się ci najniezszczęśliwsi i pospieszyło z ofiarną pomocą swym braciom z zagranicy, to jednak ze względu na ogrom zapotrzebowań, dotychczasowa pomoc okazuje się mimo wysiłku najszerszych warstw niewystarczającą.

Chodzi o to, aby wszystkim, dotkniętym tra-

gicznym losem wygnańców, nieść pomoc w dalszym ciągu! Chodzi o to, by społeczeństwo żydowskie jeszcze w y d a t n i e j niż dotychczas przystąpiło do jaknajszerszej akcji, umożliwiającej zebranie odpowiednich funduszków, przy pomocy których można by ulżyć doli uchodźców.

Prawdą jest, że społeczeństwo żydowskie chlubnie spełniło ciężący na nim obowiązek moralny: że w miarę sił i możliwości ofiarowało datki pieniężne, środki żywności, odzież, pomieszczenie itp., to jednak w obliczu nędzy, jaka wśród przybyłych panuje, n a t y c h m i a s t o w e w z m o ż e n i e tej akcji staje się istotnym nakazem chwili!

Wszelkich informacji i wyjaśnień udziela Wydział Opieki Społecznej Gminy Wyznaniowej żydowskiej w Krakowie, przy którym ukonstytuował się specjalny „Obywatelski Komitet niesienia pomocy uchodźcom“.

Z posiedzeń Zarządu.

W myśl uchwały powziętej na posiedzeniu w dniu 29 września br. przedłożył Zarząd Gminy Wyznaniowej żydowskiej Urzędowi wojewódzkiemu do zatwierdzenia dodatkowy budżet na r. 1938 opiewający na zł. 67.435 dla pokrycia różnych wydatków niecierpiących zwłoki, a nie znajdujących uwzględnienia w ogólnym budżecie Gminy.

W szczególności w dziale uboju rytualnego okazała się konieczność podwyżki wydatków na cele zwalczania nielegalnego uboju i nadzoru koszerności.

Dla skutecznego przeprowadzenia tych akcji, zmuszona była bowiem Gmina Wyznaniowa żydowska wprowadzić nowy system znakowania drobiu rytualnie bitego oraz wydawać nowe bilety rzeźniane zapewniające lepszą kontrolę, tak, by ludność miała gwarancję co do koszerności nabywanego u handlarzy drobiu bitego.

Również stan łaźni gminnych wymagał bez-

względnie przeprowadzenia gruntownej rekonstrukcji, gdyż urządzenia łaźni nie odpowiadały współczesnym wymogom technicznym.

W wykonaniu robót okazało się, że wydatki są znacznie wyższe, aniżeli w budżecie przewidziane, wobec czego musiały znaleźć uwzględnienie w budżecie dodatkowym.

Wreszcie znaczną podwyżkę wydatków wykazuje dział opieki społecznej, o czym równocześnie na innym miejscu wspominamy.

Tu zauważyć należy, że w okresie świąt wielkanocnych br. zgłosiło się o pomoc do Gminy Wyznaniowej żydowskiej około 20.000 osób, a zatem niemal 1/3 część ogółu ludności żydowskiej Krakowa i Gmina żydowska zaopatrzyła tych ubogich i podupadłych w wikt paschalny względnie udzieliła im wsparcia świątecznego w gotówce.

Tak znacznego napływu korzystających z po-

mocy świątecznej Zarząd Gminy nie mógł przewidzieć przy układaniu budżetu na rok 1938 i stąd wynikała potrzeba uwzględnienia nadwyżki odnoszonych wydatków w budżecie dodatkowym.

Działalność gminnej opieki społecznej objęła w r. 1938 ponadto szerokie rzesze uchodźców Żydów — obywateli polskich, którzy wygnani z dotychczasowych swoich siedzib, bezdomni i głodni, szukają u nas pomocy w swej ciężkiej i tragicznej sytuacji.

I ten wydatek nie mógł być oczywiście przewidziany w roku ubiegłym przy układaniu budżetu na rok 1938, wskutek czego wstawiony być musiał do budżetu dodatkowego.

W dziale Opieki Społecznej wspomnieć wreszcie należy o rozbudowie szpitala żydowskiego. Akcja ta jak wiadomo, prowadzona jest na szeroką skalę i wobec szczupłości funduszy zebranych przez Obywatelski Komitet rozbudowy szpitala, Gmina Żydowska pokrywa koszty rozbudowy częściowo z własnych funduszy. Na ten cel wstawiono do dodatkowego budżetu na rok bieżący kwotę zł. 25.000. Sprawa rozbudowy szpitala jest przedmiotem ciągłych konferencji Żydowskiej Gminy Wyznaniowej z Obywatelskim Komitetem rozbudowy.

Budżet przewiduje wreszcie koszty remontu i adaptacji kilkunastu budynków gminnych, których wykonanie nakazały władze administracji ogólnej.

Powyższe wydatki znajdują pokrycie w dochodach ze składki gminnej i w tym celu Zarząd Gminy Żydowskiej przedłożył Urzędowi Wojewódzkiemu dodatkową listę składek na rok bieżący do zatwierdzenia. Ta dodatkowa lista składek obejmuje nowych płatników, a więc tych członków Gminy, którzy dotychczas do zapłaty składki gminnej nie byli pociągani.

Na tym samym posiedzeniu uchwalono utworzyć przy Gminie Wyznaniowej Żydowskiej dla dzielnic VII i VIII-mej Koło L. O. P. P., które zajmie się propagandą tej instytucji wśród szerokich warstw społeczeństwa żydowskiego.

Wybrano Zarząd Koła w następującym składzie: Przewodniczący: Wiceprezes dr. L. Scherman, zastępcy przewodniczącego: r. inż. A. Buchner i inż. Fryderyk Freundlich, skarbnik r. prof. M. Bieberstein, Sekretarz r. B. Geitzhals, zastępca sekretarza H. Porański. W skład Zarządu Koła weszli ponadto: r. D. Landau i dr. Michał Grünspan.

Rozbudowa Szpitala Żydowskiego.

Jak wiadomo, Rodzina pp. Wasserbergerów — chcąc uczcić pamięć błp. Amalii Wasserbergerowej — ufundowała przy szpitalu żydowskim pawilon ambulatoryjny. Zrealizowanie tego szlachetnego dzieła fundatorów podjęte zostało z całą energią, prace prowadzone były w tempie przyspieszonym, a obecnie pawilon ten jest już ukończony.

Wschodnie skrzydło budynku szpitalnego, rozbudowa głównego gmachu szpitalnego i jego nadbudowa przedstawiają okazały obraz inicjatywy i czynu. W najbliższych dniach nastąpi otwarcie nowego pawilonu i oddanie go do użytku publicznego. W pawilonie tym znalazły pomieszczenie przychodnie wszystkich działów leczniczych, odpowiadających obecnie wszelkim współczesnym wymaganiom, tak pod względem urządzeń technicznych i sanitarnych, jak pod względem przestrzeni itp. Należy więc żywić nadzieję, że szlachetny cel ofiarodawców i intencje, jakie im przyświecały przy podjęciu tego dzieła, będą spełnione dla dobra nieszczęśliwej i cierpiącej ludności żydowskiej i że stworzone zostaną dla niej nowe, pomyślniejsze warunki leczenia.

Dzięki wzniosłej inicjatywie ofiarodawców, To-

warzystwo Przyjaciół Szpitala Żydowskiego, powstałe staraniem zapobiegliwego i ciągłą troską o szpital owianego, a przedwcześnie zmarłego Dyrektora błp. dra Jana Landaua — odniosło się do społeczeństwa żydowskiego z apelem o udzielenie jaknajdalej idącego poparcia dla rozbudowy szpitala.

Pomoc była rzeczą palącą i nie cierpiącą zwłoki, jako że frekwencja wzrastająca z roku na rok wymagała odpowiedniego rozszerzenia szpitala oraz koniecznego usprawnienia i unowocześnienia jego urządzeń. W tym celu zawiązał się Komitet Obywatelski, na którego czele stanęli pp. dr. Natan Oberlaender, dr. Arnold Ehrenpreiss i Prezes Maks Lauterbach, który wszczął energiczną akcję wśród społeczeństwa żydowskiego o poparcie i zrealizowanie tego dzieła. Albowiem zaznaczyć wypada, iż w szpitalu znajdują pomieszczenie i pomoc lekarską coraz to szersze rzesze chorych nie tylko z obrębu gminy krakowskiej, lecz — i nie mniej — z innych części kraju.

Tak intensywnie prowadzona akcja propagandowa za rozbudową szpitala żydowskiego, osiągnęła dzięki wydatnemu poparciu Prezydium i Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, jaknajpomyślniejsze rezultaty.

Obecnie wschodnie skrzydło szpitala jest już wybudowane. W szybkim tempie prowadzone są prace instalacyjne i techniczne, znajdujące się niemal-że na ukończeniu.

Tempo budowy ucierpieć jednak musiało w ostatnich tygodniach z powodu stopniowego wyczerpania się funduszy, które w pierwszym okresie rozbudowy szpitala tak sprawnie wpływały.

To też Gmina Wyznaniowa Żydowska i Komitet rozbudowy szpitala zwracają się ponownie do ogółu społeczeństwa żydowskiego z wezwaniem do prośbą o kontynuowanie rozpoczętego a tak wzniesłego dzieła, w tym przeświadczeniu, że społeczeństwo żydowskie i tym razem zdobędzie się na dalszy wysiłek, ażeby dzieło, tak piękne i szlachetne doprowadzić do końca. Bez dalszych bowiem hojnych ofiar ze strony społeczeństwa żydowskiego, mogłaby ta wzniosła akcja doznać poważnego uszczerbku. Aby temu zapobiec należałoby działać natychmiast, tym bardziej, iż zima staje u progu, a pawilon przed jej nastaniem wykończony być powinien.

Uroczyste otwarcie synagogi szpitala żydowskiego.

Dnia 18 września br. odbyła się w szpitalu żydowskim wzniosła uroczystość otwarcia nowo wybudowanej synagogi szpitalnej. Synagoga ta urządzona pięknie pod osobistym kierownictwem fundatorki sprawia podniosłe wrażenie.

Fundatorką tego wspaniałego dzieła jest znana filantropka p. Fanny Schenkerowa, której szlachetny i piękny czyn był ziszczeniem się długoletnich życzeń nieszczęśliwych chorych, przebywających w szpitalu żydowskim. Ona to bowiem zrozumiała, że cierpiącym oderwanym od ich ognisk domowych i życia tradycyjnego, potrzebnym jest wzmocnienie ducha, by ulżyć cierpieniom fizycznym i psychicznym. Tu bowiem w szpitalnym domu bożym znajduje chory pokrzepienie ducha, jakie mu jest potrzebne.

W rześmiej oświetlonej i ślicznie udekorowanej sali synagogałnej przez czcigodną fundatorkę — aż po wszelkie przedmioty kultu religijnego wyposażonej i przewspaniale zdobnej zebrali się liczni goście, by wziąć udział w uroczystości.

Oprócz fundatorki i Jej Rodziny przybyli przedstawiciele Prezydium i Zarządu Gminy Żydowskiej, rabinatu, dyrekcji szpitala, liczne grono lekarzy, przedstawiciele zrzeszeń i organizacji, działacze społeczni itd., oraz liczne rzesze ludności żydowskiej.

Uroczystość rozpoczęła się odśpiewaniem psalmów przez nadkantora p. Goldenberga, po-

Zaznaczyć tutaj należy, że w ramach rozbudowy szpitala wybudowana została na terenie szpitala synagoga, której uroczyste otwarcie odbyło się niedawno. Fundatorem tego wspaniałego domu modlitwy jest p. Fanny Schenkerowa, obywatelka naszego miasta, znana ze swej ofiarności i dobroczynności. Dom Boży w szpitalu żydowskim, gdzie chorzy oderwani od swoich ognisk rodzinnych, mogliby znaleźć pokrzepienie na duchu i ulżenie w cierpieniach, był już oddawna życzeniem chorych. Zrozumiała to najlepiej zacna ofiarodawczyni, która własnym kosztem wybudowała specjalną synagogę szpitalną, urządziła ją wspaniale i wyposażyła w wszelkie przedmioty kultu religijnego.

Synagoga ta jest wewnątrz niezwykle pięknie urządzona i prezentuje się okazale. To też w dniu jej poświęcenia zebrana ludność żydowska zachwycała się tym pięknym darem zacnej fundatorki.

W czasie ostatnich świąt uroczystych odprawiono w nowo powstałej synagodze pierwsze nabożeństwa ku podniesieniu chorych na duchu, przez co spełniono cel wzniosły i szlachetny.

czym piękne co do formy i treści kazanie wygłosił rab. S. Kornitzer, błogosławiąc dzieło i Jego zacnej fundatorce. Po wstawieniu rodaków do nowej arki, przemówił imieniem Gminy Wyznaniowej Żydowskiej prez. dr. Landau, składając podziękowanie fundatorce i wszystkim tym, którzy przyczynili się do doprowadzenia tego dzieła do realizacji, zapewniając ofiarodawczynię, że Gmina ten Dom Boży otoczy jaknajwiększą opieką.

Imieniem fundatorki przemówił jej syn p. Ferdynand Schenker, dziękując wzruszony za wyrazy czci, przyczym podniósł zasługi budowniczego inż. Lieblinga i innych wykonawców, a w szczególności zarządcy szpitala p. Luksa, który był inicjatorem myśli stworzenia świątyni szpitalnej i wiele pracy dla tego dzieła położył.

Na zakończenie odśpiewał kantor Goldenberg z wielkim uczuciem psalm „L' Dawid mizmor“.

Konces. Reskr. Min. Przemysłu i Handlu L.: BW. II-044/7

BIURO INFORMACYJNE

„K O S M O S”

I. Kornblum — istniejące od 1925 r.

W KRAKOWIE, RAKOWICKA 1. - TEL.: 157-38

Udziela wszelkich informacji w kraju i zagranicą.

SPRAWY PERSONALNE SZPITALA ŻYDOWSKIEGO.

Na wniosek Rady Lekarskiej szpitala żydowskiego Zarząd Gminy Wyznaniowej Żydowskiej uchwalił przedłużyć (na czas od 1. lipca do 31. grudnia br.) sekundariat pp. dr. Wiktorowi Abendowi, dr. Stanisławowi Neuweltowi i dr. Izakowi Schuldenfreiowi, zaś nowym sekundariuszem ustanowić p. dr. Maksymiliana Wassermana.

Zarazem przyznano adiuta na czas od 1. lipca 1938 do 30. czerwca 1939 r. pp. dr. Marii Hirschthalównie i dr. Amalii Jurkowiczowej, zaś na czas od 1. lipca do 31. grudnia 1938 r. p. dr. Dorze Rubinstein i dr. Izydorowi Fischhabowi.

ODEBRANIE BUDOWY AMBULATORIUM IM. BŁP. WASSERBERGEROWEJ PRZEZ WŁADZE.

Z początkiem października br. odbyło się komisyjne odebranie ambulatorium w pawilonie im. błp. Amalii Wasserbergerowej szpitala żydowskiego przez Władze, które udzieliły zezwolenia na prowadzenie ambulatorium w gmachu szpitala żydowskiego.

Ambulatorium to łączy się ściśle organicznie z nowobudującym się skrzydłem szpitala żydowskiego, które nie jest jeszcze urządzone i dlatego dla uruchomienia samego ambulatorium konieczne były pewne zmiany, któreby to umożliwiły.

Obecnie te wszystkie kroki już przeprowadzono i ambulatorium zostanie otwarte w najbliższych dniach. Niestety ambulatorium nie rozporządza odpowiednim urządzeniem wewnętrznym — które będzie stopniowo w miarę możliwości uzupełniane. Obecnie jednak zostanie w nim umieszczony dotychczasowy inwentarz, aby działalność nie ucierpiała żadnej zwłoki.

Błp. Dr. Leon Ader

Dnia 23. października br. zmarł w Krakowie w 75-tym roku życia niestrudzony działacz społeczny błp. Dr. Leon Ader, Prezes Związku Stowarzyszeń Bnej Brith w Polsce.

Zmarły już od najmłodszych lat Swego życia brał udział w życiu zbiorowym, rozwijając swą działalność humanitarną i filantropijną na wszystkich odcinkach życia społecznego.

W ostatnich latach brał błp. Dr. Leon Ader żywy udział w pracy pro-palestyńskiej reprezentując w Radzie Agencji Żydowskiej Żydostwo małopolskie.

Zawsze i wszędzie, ilekroć szło o jakąś poważniejszą akcję społeczną, czynnym był błp. dr. Leon Ader, który mimo wysokie zalety ducha i charakteru, odznaczał się nieprzeciętną prostotą i skromnością.

Cześć Jego pamięci!

NABOŻEŃSTWO ŻAŁOBNE KU CZCI POLEGŁYCH ŻYDÓW NA CMENTARZU WOJENNYM.

Dorocznym zwyczajem odbywa się staraniem Oddziału krakowskiego Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski w okresie między Nowym Rokiem a Jom Kipur nabożeństwo żałobne przy grobach wojennych za duszę spoczywających tam żołnierzy Żydów, poległych w wojnie światowej, w walkach o Niepodległość Polski w latach 1914—1921, oraz poległych na szlaku powstań polskich w r. 1831 i 1863.

Tegoroczna uroczystość żałobna odbyła się na cmentarzu przy ul. Miodowej w niedzielę dnia 2. października br.

Na uroczystość tę przybyło Prezydium Gminy Wyznaniowej Żydowskiej wraz z gronem członków Zarządu Gminy, Zarząd Związku Żydów Uczestników Walk o Niepodległość Polski z Prezydium i poczem sztandarowym na czele, delegacja Związku Żyd. Inwalidów z poczem sztandarowym, przedstawiciele różnych organizacji i stowarzyszeń, działacze społeczni i liczne rzesze społeczeństwa żydowskiego zalegając plac, okalający groby wojenne.

Prosta, nader wzruszająca uroczystość żałobna, odbywająca się w okresie, gdy ludność żydowska odwiedza masowo groby swoich najbliższych przed Sądnym Dniem, miała i w tym roku przebieg niezwykle podniosły.

Przed frontem pomnika ku czci poległych, do-

ANTENY ZBIOROWE

Urządzenia elektryczne światła
i dzwonek - Materiały elektryczne.

Żarówki — Naprawy — Przeróbki

Kosztorysy darmo

"LUX" TEODOR DEMBITZER
Kraków, ul. Grodzka 40
(wejście Poselska 13) Tel. 133-35

okoła którego skrzyło się od światła, ustawiły się delegacje z pocztami sztandarowymi, Prezydium Gminy i Zarząd Związku Kombatanów Żydowskich, dalej reprezentanci organizacji społecznych i publiczność. Modły odprawił rab. dr. Schmelkes, który, z przybraną kirem mównicy, wygłosił przemówienie okolicznościowe.

Pięknie odśpiewaną przez kantora p. Kleina modlitwą za zmarłych „El moe rachmin“ zakończona została uroczystość żałobna.

NAPRAWA DRÓG NA CMENTARZU PRZY UL. MIODOWEJ.

Roboty około naprawy dróg na starym cmentarzu przy ul. Miodowej były prowadzone przez cały sezon letni bez przerwy i wszystkie główne aleje zostały już uporządkowane. Obecnie prowadzone są roboty te jeszcze w dalszym ciągu na dalszych bocznych ścieżkach a wstrzymane zostaną z nastaniem mrozów.

Podjęcie tych robót nastąpi z rozpoczęciem pory wiosennej.

WYTYCZENIE KWATERY WOJSKOWEJ NA NOWYM CMENTARZU W PODGÓRZU.

Uchwałą Zarządu Gminy Żydowskiej z dnia 14 października br. została wytyczona specjalna kwatery wojskowa na nowym cmentarzu żydowskim przy ul. Abrahama w Podgórzu. Kwatery ta znajduje się w odpowiednim miejscu honorowym przy głównej alei i przeznaczona będzie dla żołnierzy Żydów, zmarłych w służbie czynnej jak również i dla b. żołnierzy Żydów, którzy brali udział w walkach niepodległościowych, których życzeniem będzie spocząć po śmierci w wspólnej mogile żołnierskiej.

OBOWIĄZEK PRZEDKŁADANIA SZKICÓW NA NAGROBKU.

Nagrobki na cmentarzu żydowskim stawiane były bez żadnego planu i dlatego też ogólny obraz cmentarza pod względem estetycznym nie stał na należytych poziomach.

By temu zaradzić, Zarząd Gminy Żydowskiej uchwalił, ażeby przed wystawieniem nagrobków strony zainteresowane przedkładały do zatwierdzenia szkice oraz treść napisów skutecznie się mających na nagrobkach.

ODZNACZENIA.

R. inż. Akiwa Buchner, przewodniczący Wydziału Opieki Społ. Gminy Wyzn. Żydowskiej i p. Natan Feniger opiekun społeczny, odznaczeni zostali srebrnym Krzyżem Zasługi za pracę społeczną.

Kalendarz świecenia świec

Data	Zamykanie sklepów	Zaświecenie świec	Czas modlitwy „Mincha“	Data	Sobota wiecz. czyli koniec soboty
11/XI	3.32	3.44	4.09	12/XI	5.02
18/XI	4.24	3.36	4.01	19/XI	4.54
24/XI	Roszchodesz „Kislew“ nów księżycy wtorek 22 XI godz. 3, m. 34 popoł.				
25/XI	3.17	3.29	3.54	26/XI	4.46
2/XII	3.11	3.23	3.48	3/XII	4.44
9/XII	3.09	3.21	3.46	10/XII	4.43

Rabinał m. Krakowa

2 razy bezpłatne golenie dla zainteresowanych

„Razol“ goli bez brzytwy najsilniejszy zarost w ciągu kilku minut
 „Razol“ specjalny dla Pań usuwa zbyteczne owłosienie ponadto propagujemy
 „Belloc“ który usuwa włosy wraz z cebulką.

SCHÖNWALD
 Kraków, Dietlowska 51

ARTYSTYCZNA TKALNIA

KRAKÓW

GRODZKA 6

naprawia bez śladu
 uszkodzoną garderobę
 oraz wszelkie tkaniny.

Telef. 180-58

Telef. 180-58